

מראי מקומות- חולין קט"ו

דהא אין המעשה איסור הגורם להא שהוא מתועב, אלא מה שהוא דבר מתועב בעצם, וכיון דאפשר לסוחטו, אם סוחטו שוב אינו דבר מתועב.

(ב) **השתא ומה שבת חמירא, וכו'- ע' בשבט הלוי (ו', ק"ו),** שהביא מה שהק' הגליון הש"ס בפסחים (כב.), אהא דאי' התם דלר"מ צריך אותו לאסור חולין שנשחטו בעזרה, למה צריך לזה, תיפוק לי' מהא דכתי' לא תאכל כל תועבה, וכמבואר בסוגיין דע"ז נאסר ג"כ בהנאה. וכו' הרש"ש שם לתרץ ע"פ מה דאי' בגמ' כאן, דמעשה שבת נתמעט מדין לא תאכל כל תועבה, והגמ' לומד ק"ו לענין חורש בשור וחמור, וחוסם פי פרה ודש בה, דבהם ג"כ לא שייך קרא דלא תאכל כל תועבה. וכו' תוס' (בד"ה חורש) דהביאור הוא דאין האיסור ניכר בהמעשה שבת, דאינו נראה שינוי מכל מעשה חול, ולכן בכה"ג אינו נקרא תועבה, ולכן ק"ו לחוסם פי פרה ודש בה וחורש בשור וחמור, דג"כ אינו ניכר בהם השינוי, ולכן לא שייך אצלם לא תאכל כל תועבה. וכו' הרש"ש דא"כ ה"ה לענין חולין שנשחטו בעזרה, דאין ניכר בהחולין שנשחטו בעזרה דנעשה באיסור, וא"כ שפיר אמרי' דלא חל בה הדין דלא תאכל כל תועבה. אולם העיר השבט הלוי דמרש"י בסוגיין משמע חילוק אחר מהא דשבת, דהיינו דבשבת האיסור הוא על האדם, משא"כ בב"ח האיסור הוא על החפצא, ולכן שפיר אמרי' דלא תאכל כל תועבה חל רק בב"ח. אבל לפי זה הדרה קו' רעק"א לדוכתי', דלמה צריך ר"מ קרא לאסור חולין שנשחטו בעזרה בהנאה, תיפוק לי' מהא דלא תאכל כל תועבה, שהרי ודאי הא דחולין שנשחטו בעזרה אסור הוא ג"כ דין בהחפצא, ולא איסור שהוא חל רק על הגברא. וע"ש עוד שהביאו מש"כ עוד הרש"ש ליישב ע"פ מש"כ בשם השער המלך, דלאו הבא מכלל עשה לא אמרי' דחל בה הא דלא תאכל כל תועבה, וחולין שנשחטו בעזרה הוא לאו הבא מכלל עשה, וע' בשבה"ל שם מש"כ להעיר ע"ז.

(א) **אלא מעתה, מעשה שבת ליתסרו, דהא תיעבתי לך הוא- פרש"י,** כגון המבשל בשבת, וכו', ואנן תנן במזיד לא יאכל הוא משום קנס, אבל אחרים אוכלין. וע' ברעק"א בכתובות (לד. ד"ה תד"ה אמר) דהעיר ר' שלמה איגר אהא דהק' רש"י רק ממזיד, דמשמע דמה דבשוגג מותר לא הי' ק' לו, והק' דלכאור' הרי מהא דבשוגג מותר מבואר דאינו דבר מתועב, ומה הק' הגמ' (והביא דברי אביו דמבואר מדבריו דהבין דבאמת קו' הגמ' הוא אהא דשוגג מותר, למה מותר, הא דבר מתועב הוא, ודלא כרש"י), והניח בקו'. **וע"ע בחתם סופר** דהק' כע"ז, דהא רש"י פי' דמה דבב"ח נחשב מתועב הוא משום דאפי' אם בשלה עכו"ם או קטן מ"מ אסור, אלמא דדבר מתועב הוא בעצם, וכן אם טפת חלב נפל מעצמו לבשר ונתן בה טעם, הבשר נאסר, דדבר מתועב הוא. אבל בשבת, דמן התורה כל המלאכות מותרות ע"י עכו"ם, וגם משלשלים הפסח עם חשיכה, והיא ניצלית מאליה. וא"כ, מה שייך לומר דזה נקרא תועבה, ואפי' אם ישראל עושהו, הרי מה שנעשה ע"י מעשה שבת לכאור' אינו דבר תועבה, רק דנעשה באופן איסור (וקו' החת"ס אינו על רש"י דוקא, דאפי' אם קו' הגמ' משוגג ג"כ, עדיין הי' ק' קושייתו). וכו' לפרש דתועבה דהכא היינו מה שהישראל לא נח, וזה שייך אפי' באונס, ולמשל אם בהמתו עושה מלאכה שלא מדעתו, דהוי בזה תועבה, דהתורה אמרה דבהמתו ג"כ צריך לנוח. וא"כ, י"ל דסבר הגמ' עכשיו דכיון דנעשה מעשה תועבה, דמה שלא נח הוא בעצם תועבה, א"כ י"ל דגם מה שיוצא מתועבה אמרה בה תורה לא תאכל, וע"ז מסיק הגמ' דזה אינו, דדוקא אם הדבר מעצמו תועבה הוא, כבב"ח או כלאים, בזה אמרי' לא תאכל בה כל תועבה, אבל מה שיוצא מתועבה אינו נאסר באיסור זה (ולדבריו עדיין אינו מיושב מ"ש שוגג ממזיד, ודברי רש"י צ"ע). וע"ע **בקובץ שמועות** (נ"ג) בענין זה, דלמ"ד אפשר לסחוט מותר, לפי הה"א של הגמ' הי' שייך להק' דהא דבר מתועב הוא, שהרי נעשה בה מעשה איסור, אבל למסקנא א"ש,

המוקדשין לוקה. וע"ע ברמב"ם (כלאים ט', י"א) שכ' דבהמת פסולי המוקדשין, אע"פ שהיא גוף א', הכתוב עשה אותה כשני גופין, מפני שהיתה קודש, נעשית קודש וחול מעורבין זה בזה, והוי כבהמה טמאה עם הטהורה המעורבין כא'. וע' במשנה למלך שם שהעיר דאף דמבואר דשי' רש"י הוא דמיירי בשור פסולי המוקדשין שנפדה, אולם שי' הרמב"ם הוא דמיירי דוקא קודם שנפדה, ונלמד מקרא דכתי' ואם בבהמה הטמאה, וחשיבי כטהורה עם הטמאה, והוי כקדשים בזה דאסור לשוחטה ויש בה מעילה, והוי כחולין במה שאינו ראוי למזבח. וע"ש עוד בהשיטות בזה.

ג) לא אמרה תורה שלח לתקלה- הק' בקובץ שמועות (נ"ה), מהו התקלה, הרי בטלה ברובא דעלמא. וצידד לתרץ ע"פ מה שביאר במקו"א דע"י הביטול ברוב נתבטל רק האיסור בפועל, אבל לא סיבת האיסור. אלא דהק' ע"ז, דהא משמע דכאן איכא איסור גם בפועל. וע"ש מה שתי' ע"פ דברי הירושלמי בפ"ב דערלה, דהיכא דלא נודע התערובת אין היתר ביטול, וביאורו משום דהספק גופא הוא סיבת ההיתר, וא"כ כל זמן שלא נודע התערובת אין כאן ספק שיתירנו [ועדיין צ"ע]. וע"ע בשער המלך (מאכ"א ט"ו, כ"ה) דהביא מש"כ המשנה למלך (מעילה ז', ו', ד"ה וראיתי) בפשיטות דמדברי הגמ' מבואר דאסור לבטל איסור לכתחלה, דהיינו דאף אם באמת מהני הרוב לבטל המיעוט בכה"ג, מ"מ אסור לעשות כן לכתחלה. וכ' השער המלך דמכאן ק' לשי' הראשונים הסוברים דכל האיסור לבטל איסור לכתחלה הוא רק מדרבנן.

ד) אמר ר"ל מנין לבב"ח שאסור, ת"ל אל תאכלו ממנו נא, וכר'- ויש לעי', למה באמת מיאן ר"ל במה שאמר ר' אשי דהמקור לדין זה דבב"ח אסור בהנאה הוא מהא דכתי' לא תאכל כל תועבה, ולמה צריך קרא מיוחד לבב"ח. וע' בפלתי (פ"ז, א') שהביא קו' זו מהרא"ם, ותי' הרא"ם דללקות באו, דהא מדין לא תאכל כל תועבה אינו לוקה, משום דהוי לאו שבכללות [אבל א"כ צ"ע מה ס"ל לר' אשי, ואולי ס"ל דלאו שבכללות לוקין עליו, וע"ע]. אולם הק' דעדיין ק' שי' הרמב"ם, דס"ל דבאמת אינו לוקה על הנאת בב"ח, א"כ הך לא תבשל דקאי על איסור הנאה (למסקנת הגמ' דבי ר' ישמעאל) ל"ל, תיפוק לי' מדין לא תאכל כל תועבה, ומדר' אבהו דס"ל דכל מקום שנאמר לא תאכל, על איסור הנאה קאי, וע"ש מש"כ בזה.

ה) במה הכתוב מדבר, בשני מינין- פרש"י, דמיירי בפסולי המוקדשין, דמיני' ובי' הוא שני מינין כשנפדה, לפי שנאכל כחולין, אלא דאסור בו גיזה ועבודה כקדשים, וזה נחשב שני מינין. וע' בתוס' דכ' דאין שייך לומר דזה נחשב שני מינין, אלא כ' דנחשב ב' מינין משום דהוקש לצבי ואיל, ועשאו הכתוב כשני מינין, ולכן המרביע שור פסולין